

ELÄKETURVAKESKUS

KALEVANKATU 6 - HELSINKI 10
Puhelin (vaihde) 64 2511 Postisiirto 120811
Liikepankit Osuuskassat Säästöpankit tili 5041

Yleiskirje n:o 19/66

2. 11. 1966

Työntekijäin eläkelakien mukaista toimintaa
harjoittaville eläkelaitoksille

Asia: ensi vuoden alusta voimaan tulevat
eläkepalkkaa koskevat säännökset

Joulukuun 30 päivänä 1965 tapahtuneen lainmuutoksen yhteydessä uudistettiin eläkkeen perusteena olevaa palkkaa koskevat TEL 7 §:n ja TEA 7 §:n säännökset. Muutokset tulivat voimaan asteettain ja yleiskirjeessä n:o 13/65 käsiteltiin näitä säännöksiä niiltä osin kuin ne tulivat sovellettaviksi vuoden 1966 alusta. TEL 7 §:n 1 ja 2 momentin sekä TEA 7 §:n 1 momentin uudet säännökset jätettiin silloin huomiota vaille. Ne käsitellään seuraavassa.

A. Eläkepalkan määrittely normaalitapauksissa

TEL 7 §:n 1 momentin muutoksella on luovuttu aikaisemmasta menettelystä, jonka mukaan eläkkeen perusteena olevana palkkana pidettiin työntekijän säännöllistä työansiota työsuhteen päättymisvuotena ja sitä välittömästi edeltäneenä kalenterivuotena. Uusien säännösten mukaan eläkepalkan määrittelyn perustaksi otetaan indeksillä korjattu työansio niinä enintään neljänä viimeisenä kalenterivuotena, joina työsuhde on jatkunut. Näistä kalenterivuosista valitaan ne kaksi, joina keskimääräinen työnansio on ollut suurin, ja eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään näiden kahden kalenterivuoden yhteenlaskettujen työansioiden keskimäärää kuukautta kohden. Uuteen menettelyyn sisältyy varsinaisesti neljä tehtävää: 1. testattavien kalenterivuosien valitseminen, 2. kunakin testattavana vuotena saadun työansion korjaaminen indeksillä, 3. keskimääräisen kuukausiansion määrittele-

minen kultakin testattavalta vuodelta ja 4. kahden parhaan vuoden yhteenlaskettujen työansioden keskimäärän määrittelyminen kuukautta kohden.

1. Testattavien kalenterivuosien valitseminen

Pääsääntönä on, että testauksen kohteeksi valitaan ne enintään neljä viimeistä vuotta, joina työsuhde on jatkunut. Tähän liittyy kuitenkin kaksi poikkeusta. Ensinnäkin jätetään voimaantulosäännöksen mukaan aina huomioon ottamatta aika ennen vuotta 1965. Toinen poikkeus koskee niitä tapauksia, joissa työsuhde on alkanut jonkin sellaisen kalenterivuoden aikana, joka pääsäännön mukaan tulisi testauksen kohteeksi. Jos tällöin työsuhde ei ensimmäisenä vuotena jatkunut 6 kuukautta ts. jos se alkoi heinäkuun 1 päivän jälkeen, jätetään tämä vuosi huomioon ottamatta, mikäli jäljelle jää vielä vähintään kaksi kalenterivuotta, joina työsuhde on jatkunut (joko koko vuoden tai osan vuotta).

2. Työansion korjaaminen indeksillä

Kun testattavat kalenterivuodet on valittu, korjataan kunakin vuotena saatu työansio vastaamaan työsuhteen päättymisvuoden yleistä ansiotasoa. Työansio otetaan tällöin huomioon TEL 7 §:n uuden 3 momentin mukaisena, siis samanlaisena kuin veron ennakkoa pidätettäessä paitsi että työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta ei lueta mukaan. Indeksillä korjaaminen tapahtuu siten, että kysymyksessä olevan vuoden työansio jaetaan saman vuoden palkkaindeksiluvulla ja osamäärä kerrotaan työsuhteen päättymisvuoden indeksiluvulla.

3. Keskimääräisen kuukausiansion määrittelyminen kultakin testattavalta vuodelta

Sen jälkeen kun kunkin vuoden työansio on korjattu indeksillä, lasketaan keskimääräinen kuukausiansio kultakin kalenterivuodelta erikseen. Tästä säädetään TEA 7 §:n 1 momentissa, että työansio jaetaan kysymyksessä olevaan ajanjaksoon, siis työsuhteen jatkumisaikaan kysymyksessä olevana vuotena, sisältyvien päivien lukumäärällä ja osamäärä kerrotaan kolmellakymmenellä.

Kun lasketaan, miten kauan työsuhde on kalenterivuoden aikana jatkunut, on noudatettava TEA 6 §:n 1 momentin säännöksiä. Myös poissaolopäivät lasketaan mukaan, vaikka niiltä ei olisi maksettu palkkaa. Sitä vastoin TEL 2 §:n 2 momentin

mukaan ei oteta huomioon aikaa, jona työntekijä on asevelvollisena suorittanut palvelusta vakinaisessa väessä. Siitä tai niistä kalenterivuosista, joina tämä asevelvollisuus on suoritettu, otetaan siis huomioon vain aika ennen asevelvollisuuden alkamista ja aika sen päättymisen jälkeen. Jos asevelvollisuus on jatkunut koko kalenterivuoden, tämä vuosi jätetään pois jo testattavia kalenterivuosia valittaessa.

4. Kahden parhaan vuoden keskimääräisen kuukausiansion määrittely

Kun edellä sanotun mukaisesti on laskettu keskimääräinen kuukausiansio kultakin testattavalta kalenterivuodelta, valitaan näistä ne kaksi vuotta, joilta ansion keskimäärä on suurin. Työansiot näiltä kahdelta vuodelta lasketaan yhteen ja soveltaen jälleen TEA 7 §:n 1 momenttia jaetaan työansioiden summa niiden päivien lukumäärällä, jonka työsuhde on kysymyksessä olevina vuosina jatkunut. Kun osamäärä kerrotaan kolmellakymmenellä, saadaan näiden vuosien keskimääräinen kuukausiansio, joka on sama kuin eläkkeen perusteena oleva palkka.

Edellä on selostettu eläkepalkan laskemismenettely täydellisenä. Usein jää kuitenkin eri vuosien testaus pois joko sen vuoksi, että on jo etukäteen aivan ilmeistä mitkä ovat ne parhaat vuodet, joilta keskimääräinen kuukausiansio on määriteltävä, tai sen vuoksi, että työsuhde on jatkunut niin lyhyen ajan, että eläkepalkka ei tule määriteltäväksi useamman kuin kahden vuoden perusteella. Mikäli työsuhde on jatkunut vähintään kahtena kalenterivuotena, on kuitenkin aina muistettava korjata työansiot päättymisvuoden palkkaindeksillä.

Tämän yleiskirjeen liitteessä on eräitä eläkkeen perusteena olevan palkan laskemista koskevia esimerkkejä.

B. Eläkepalkan määrittely poikkeustapauksissa

Edellä selostetut TEL 7 §:n 1 momentin uudet säännökset ovat omiaan vähentämään poikkeuksellisten tekijöiden vaikutusta eläkkeen määrään. Mutta edelleenkin voi sattua, varsinkin jos työsuhde on kestänyt lyhyen ajan, että keskimääräinen työansio sellaisesta poikkeuksellisesta syytä kuin sairauden tai työseisauksen johdosta on muodostunut alhaisemmaksi kuin mitä se samassa työsuhteessa aikaisemmin vakiintuneen tason mukaan olisi ollut, jollei tällaista syytä olisi ilmaantunut. Lähinnä näitä tapauksia silmällä pitäen TEL 7 §:n 2 momenttiin on otettu eri-

tyissäännös, joka vastaa TEL 7 §:n aikaisemman 1 momentin toisen lauseen säännöstä. Uusi säännös eroaa kuitenkin eräiltä kohdin aikaisemmasta.

Ensinnäkin TEL 7 §:n 2 momentti tulee sovellettavaksi vain työntekijän viimeiseen TEL:n alaiseen työsuhteeseen. Se seikka, mikä työsuhde on viimeinen, voidaan määritellä vasta eläkehakemusta ratkaistaessa. Säännöksen soveltaminen tulee siten harkittavaksi vain eläkeasian yhteydessä eikä siis sellaisessa aikaisemmassa vaiheessa, jolloin ennen eläketapahtumaa muodostetaan vapaakirja työsuhteen päätyttyä.

Toinen eroavuus on siinä, että säännöksen soveltaminen edellyttää poikkeuksellisesta syystä johtuneen työansion alentumisen vaikuttavan olennaisesti eläketurvaan. Tämä tarkoittaa sitä, että koko TEL-eläkkeen - siis ei ainoastaan viimeiseen työsuhteeseen perustuvan eläkkeen osan - tulee muodostua olennaisesti alhaisemmaksi kuin mitä se olisi ollut, jollei poikkeuksellista syytä olisi ilmaantunut. Jos viimeiseen työsuhteeseen perustuva eläke on hyvin pieni osa työntekijän koko TEL-eläkkeestä, ei eläkkeen perusteena olevan palkan tarkistaminen tämän työsuhteen osalta yleensä vaikuta olennaisesti työntekijän eläketurvaan.

Uudessa säännöksessä erotetaan toisistaan ne tapaukset, joissa poikkeuksellinen syy on johtanut palkan alentumiseen, ja ne, joissa tällainen syy on aiheuttanut palkan nousua. Ensiksi mainitussa tapauksessa aloitteen eläkkeen perusteena olevan palkan tarkistamiseksi tulee tehdä eläkkeen hakija tai saaja itse. Jälkimmäisessä tapauksessa eläkelaitos sen sijaan voi oma-aloitteisesti ryhtyä tarkistukseen.

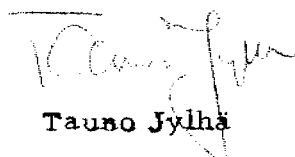
Jos todetaan, että TEL 7 §:n 2 momentin soveltamisedellytykset ovat olemassa, pidetään eläkkeen perusteena olevana palkkana sitä keskimääräistä työansiota, jonka työntekijä olisi saanut, jollei kysymyksessä olevaa poikkeuksellista syytä olisi esiintynyt. Silloin siis luovutaan kokonaan TEL 7 §:n 1 momentin edellyttämästä menettelystä ja lasketaan eläke sen kuukausipalkan perusteella, joka vastaa työntekijän vakiintunutta ansiotasoa ennen poikkeuksellisen syyn ilmaantumista.

C. TEL 7 §:n 1 ja 2 momentin sekä TEA 7 §:n 1 momentin voimaantulo

Edellä selostetut TEL 7 §:n 1 momentin ja TEA 7 §:n 1 momentin uusia säännöksiä on sovellettava niihin tapauksiin, joissa työsuhde on päättynyt 1.1.1967

tai myöhemmin tai, jos työsuhde on jatkunut eläkeiän saavuttamisen jälkeen, joissa eläkeikä on saavutettu 1.1.1967 tai myöhemmin. Sama koskee TEL 7 §:n 2 momenttia.

ELÄKETURVAKESKUS

Tauno Jylhä

Heimer Sundberg

Liitteenä

laskuesimerkkejä.

J. HS. Ka

Liite
Eläketurvakeskuksen
yleiskirjeeseen n:o 19/66

Esimerkkejä eläkkeen perusteena olevan palkan laskemisesta

Esimerkki 1
=====

Työsuhde päättyy v. 1967

Työsuhde alkoi 1.2.1963 ja päättyy 17.10.1967

Työansiot v. 1965 = 6.650 mk
" v. 1966 = 6.875 mk
" v. 1967 = 6.817 mk

Vuoden 1965 ja 1966 palkkaindeksit ovat 130 ja 142. Kun palkkaindeksin oletetaan vuonna 1967 olevan 152, niin ansiot korjattuina vastaamaan työsuhteen päättymisvuoden palkkaindeksiä 152 ovat seuraavat:

$$\text{v. 1965 : } \frac{152}{130} \cdot 6.650 = 7.775,38 \text{ mk}$$

$$\text{v. 1966 : } \frac{152}{142} \cdot 6.875 = 7.359,15 \text{ mk}$$

Työansioiden keskimäärä kuukaudessa saadaan siten, että työansiot jaetaan niiden päivien lukumäärällä, jonka työsuhde on kestänyt ko. vuonna, ja osamäärä kerrotaan 30:llä. Päivien lukumäärät saadaan TEA 6 §:n perusteella.

$$\text{Keskimäärä 1965} = 30 \cdot \frac{7.775,38}{360} = 647,95 \text{ mk/kk}$$

$$\text{Keskimäärä 1966} = 30 \cdot \frac{7.359,15}{360} = 613,26 \text{ mk/kk}$$

$$\text{Keskimäärä 1967} = 30 \cdot \frac{6.817,-}{287} = 712,58 \text{ mk/kk}$$

Vuosien 1965 ja 1967 keskimäärät ovat suurimmat, joten eläkkeen perusteena oleva kuukausipalkka lasketaan näiden vuosien työansioista.

Eläkkeen perusteena olevaksi kuukausipalkaksi saadaan

$$30 \cdot \frac{7.775,38 + 6.817,-}{360 + 287} = 30 \cdot \frac{14.592,38}{647} = 676,62 \text{ mk/kk}$$

=====

Esimerkki 2
=====

Työsuhde on jatkunut useamman kuin kahden kalenterivuoden aikana,
mutta ei kestänyt kuutta kuukautta työsuhteen alkamisvuonna.

Työsuhde alkoi 17.7.1965 ja päättyi 4.5.1968

Työansiot v. 1965 = 3.201,50 mk
" v. 1966 = 7.398,74 mk
" v. 1967 = 8.613,17 mk
" v. 1968 = 3.005,49 mk

Työsuhteen alkamisvuotta v. 1965 ei oteta huomioon määrättäessä eläkkeen perusteena olevaa palkkaa, koska työsuhde ei ole ollut voimassa 6:tta kuukautta ko. vuonna.

Työansiot indeksillä korjattuina:

Palkkaindeksin oletetaan v. 1967 ja v. 1968 olevan 152 ja 162.

$$\text{v. 1966 : } \frac{162}{142} \cdot 7.398,74 = 8.440,82 \text{ mk}$$

$$\text{v. 1967 : } \frac{162}{152} \cdot 8.613,17 = 9.179,83 \text{ mk}$$

$$\text{Keskimäärä 1966} = 30 \cdot \frac{8.440,82}{360} = 703,40 \text{ mk/kk}$$

$$\text{Keskimäärä 1967} = 30 \cdot \frac{9.179,83}{360} = 764,99 \text{ mk/kk}$$

$$\text{Keskimäärä 1968} = 30 \cdot \frac{3.005,49}{124} = 727,13 \text{ mk/kk}$$

Eläkkeen perusteena oleva kuukausipalkka on siis

$$30 \cdot \frac{9.179,83 + 3.005,49}{360 + 124} = 30 \cdot \frac{12.185,32}{484} = 755,29 \text{ mk/kk.}$$

=====

Esimerkki 3
=====

Työsuhde on jatkunut eläkeiän täyttämisen jälkeen

Työsuhde alkoi 15.6.1936 ja päättyi 30.9.1968. Työntekijä täytti eläkeiän 8.4.1967.

Työansiot v. 1965 = 6.950,- mk
" v. 1966 = 7.203,50 mk
" v. 1967 = 7.921,34 mk
" v. 1968 = 7.857,08 mk

Eläkkeen perusteena olevaa palkkaa määrättäessä ei v. 1968 ansioita oteta huomioon, koska eläkeikä on täytetty jo edellisellä vuonna. Vuoden 1967 ansiosta otetaan niin suuri osa työsuhteesta sinä vuotena saadusta kokonaisansiosta kuin ajanjakso, joka on kulunut ennen eläkeiän täyttämistä ko. vuonna, on työsuhteen koko kestoajasta samana vuonna (TEA 7 § 2 mom.). Koska työntekijä täytti eläkeiän 8.4.1967, niin palvelusaika ennen eläkeiän täyttämistä on ko. vuonna 98 päivää ja työsuhde jatkui koko vuoden eli 360 päivää. Ennen eläkeiän täyttämistä saaduiksi ansioiksi katsotaan siten

$$\frac{98}{360} \cdot 7.921,34 = 2.156,36 \text{ mk}$$

Ansiot korjattuina vastaamaan työsuhteen päättymisvuoden palkkaindeksiä:

v. 1965 : $\frac{162}{130} \cdot 6.950,- = 8.660,77 \text{ mk}$
v. 1966 : $\frac{162}{142} \cdot 7.203,50 = 8.218,08 \text{ mk}$
v. 1967 : $\frac{162}{152} \cdot 2.156,36 = 2.298,23 \text{ mk}$

$$\text{Keskimäärä v. 1965} = 30 \cdot \frac{8.660,77}{360} = 721,73 \text{ mk/kk}$$

$$\text{Keskimäärä v. 1966} = 30 \cdot \frac{8.218,08}{360} = 684,84 \text{ mk/kk}$$

$$\text{Keskimäärä v. 1967} = 30 \cdot \frac{2.298,23}{98} = 703,54 \text{ mk/kk}$$

Eläkkeen perusteena oleva kuukausipalkka työsuhteen päättymisvuoden palkkaindeksiä vastaavana on täten

$$30 \cdot \frac{8.660,77 + 2.298,23}{360 + 98} = 30 \cdot \frac{10.959,00}{458} = 717,84 \text{ mk/kk}$$

=====